

БОГЕМІСТИЦІ В КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ЛІНГВІСТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ П'ЯТЬ РОКІВ

Ващенко О. О.

elenv@ukr.net

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 29.10.2018. Рекомендовано до друку 27.02.2019.

Стаття присвячена викладанню чеської мови та супутніх дисциплін для студентів-богемістів на факультеті германської філології Київського національного лінгвістичного університету впродовж п'яти років, що забезпечує кафедра української філології та славістики.

Ключові слова: богемістика, викладання, бакалаврський рівень навчання, магістерський рівень навчання, Еразмус+.

The article is devoted to the teaching of the Czech language and related disciplines for bohemian students at the Faculty of Germanic Philology in the Kiev National Linguistic University for five years, which is provided with the Department of Ukrainian Philology and Slavic Studies.

Key words: bohemian, teaching, baccalaureate level, master's level of education, Erasmus +.

Київський національний лінгвістичний університет (далі КНЛУ) як заклад вищої освіти посідає одне з провідних місць серед сучасних суб'єктів освітньої діяльності. Історія університету розпочинається з 1948 року, і на той час він іменувався як Київський державний педагогічний інститут іноземних мов. За 70 років свого існування КНЛУ пройшов гідний шлях розвитку, досягнення і новаторства в галузі іноземної філології. На сторінках його історії закарбовано чимало славетних імен науково-педагогічних працівників, які представляли і втілювали наукові ідеї та розвивали вітчизняної методики викладання іноземних мов, відкривали власні мовні школи [1].

КНЛУ завжди розвивав і вдосконалював свої здобутки, відкривати нові спеціальності, розширюючи горизонти для вивчення нових мов. Разом із підготовною фахівців з англійської, німецької, французької, італійської мов здійснюється підготовка:

- із 2002 р. – перекладачів із новогрецької мови та фахівців із прикладної (комп'ютерної) лінгвістики з поглибленим знанням декількох іноземних мов;
- із 2007 р. – вперше в Україні фахівців із фінської, нідерландської мов;
- із 2010 р. – перекладачів із мови гінді;
- із 2011 р. – фахівців із в'єтнамської та угорської мов.

Із 1 вересня 2013 року у Київському національному лінгвістичному університеті розпочалося вивчення чеської мови, яку зголосилися вивчати 17 студентів. Прогресивний підхід до вивчення іноземних мов належить ректорові Ваську Р.В., доктору філологічних наук, професору кафедри германської і фіно-угорської філології, адже саме він був ініціатором відкриття на факультеті германської філології у складі кафедри української філології та славістики нової програми підготовки 6.020303 Філологія* (Мова і література (чеська)) [2].

Програма підготовки бакалаврів складалась із філологічних дисциплін, що забезпечують комплексну фахову підготовку студентів-богемістів. За чотири роки навчання студенти вивчили такі курси:

1 курс

1. Вступ до чеської філології
2. Практична граматики чеської мови.
3. Практика усного та писемного мовлення чеської мови
4. Практична фонетика чеської мови

2 курс

1. Практика усного та писемного мовлення чеської мови
2. Історія чеської літератури

3 курс

1. Історія чеської мови
2. Лексикологія чеської мови
3. Теорія та практика перекладу чеської мови
4. Практика усного та писемного мовлення чеської мови

4 курс

1. Інтерпретація тексту
2. Лінгвокраїнознавство (чеська мова)
3. Методика навчання чеської мови
4. Стилїстика чеської мови.
5. Теоретична граматики чеської мови
6. Практика усного та писемного мовлення чеської мови.

Викладання зазначених дисциплін, окрім чеської літератури, забезпечувала кандидат філологічних наук, доцент Ващенко О.О. У 2016 році на кафедрі для викладання мовознавчих дисциплін із чеської мови запросили носія чеської мови громадянку Чеської Республіки, члена чесько-української спілки “Вишеград”, викладача чеської мови як іноземної в Чеському культурному центрі в м. Київ Радку Гарбузову, яка викладає дисципліни “Практика усного та писемного мовлення чеської мови”, “Лінгвокраїнознавство (чеська мова)”. КНЛУ може пишатися тим, що на сьогодні це, власне, єдиний вищий освітній заклад, де чеську мову викладає “*rodilý mluvčí*” (носії мови).

Майбутнім богемістам запропоновано для вивчення й інші фахові дисципліни. Деякі з них викладалися викладачами кафедри української філології та славістики, напр.: “Старослов’янська мова” (проф. Валюх З.О.), “Сучасна українська літературна мова” (доц. Заскалета В.П.), “Методи й організація лінгвістичних досліджень” (проф. Баган М.П.).

Рік 2017 став знаменним у житті університету, адже цього року 12 випускників отримали диплом бакалавра КНЛУ і стали фахівцями з чеської мови, а також був оголошений перший прийом на навчання на другий (магістерський) рівень вищої освіти за освітньо-професійною програмою Сучасні філологічні студії (чеська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство. Спеціальність 035 Філологія, спеціалізація 035.038 Слов’янські мови і літератури (переклад включно).

Складаючи вступні іспити на магістерське навчання, абітурієнти мали продемонструвати рівень володіння практичними навичками, володіння чеською мовою, що становить набуту у процесі навчання їхню комунікативну компетенцію: лінгвістичну, мовленнєву, лінгвокраїнознавчу, а також знання основних засад теоретичних мовних дисциплін. За результатами конкурсу на навчання за державним замовленням було прийнято 4 особи.

Метою освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня навчання передбачено розширити, поглибити та уточнити теоретичні знання у галузі богемістики та англїстики, здобути студентами знання під час навчання на бакалавраті, розуміти специфіку перекладознавства, а головне – вміло використовувати здобуті теоретичні знання під час вирішення практичних питань. Освітньо-професійна програма містить низку фахових дисциплін: “Культура усного і писемного мовлення першої іноземної мови”, “Зіставний аспект чеської та української фразеології”, “Основи наукового письма іноземної мови”, “Професійно-орієнтований переклад (чеська – українська мова)” та ін.

Оскільки спеціальність є новою, викладачам відповідних дисциплін доводилось розробляти нові навчальні та робочі програми з фахових дисциплін. Загалом для першого (бакалаврського)

рівня освіти було розроблено 12 програм до нових навчальних дисциплін і 15 робочих програм з дисциплін, і відповідно для другого (магістерського) рівня освіти – 5 навчальних програм і 5 робочих програм до відповідних дисциплін.

Викладання і вивчення чеської мови та супутніх дисциплін для студентів КНЛУ не обмежується лише стінами університету. У 2014 р. між Київським національним лінгвістичним університетом та Університетом Яна Євангелісти Пуркине в м. Усті над Лабом (Чеська Республіка) була підписана угода про співпрацю, результатом якої стала участь 9 студентів-богемістів у програмі академічної мобільності Erasmus+ на педагогічному факультеті університету [4]. Під час навчання в чеському університеті студентам пропонувалися для вивчення такі фахові дисципліни як-от: чеська мова як іноземна, історія чеської літератури доби Середньовіччя, когнітивна лінгвістика, теоретична фонетика чеської мови та ін. Після завершення навчання за програмою Erasmus+ студенти, склавши всі заліки та іспити, отримали відповідний сертифікат успішності.

У рамках тієї самої програми відбувся обмін викладачів і для студентів-богемістів курс лекцій із чеської мови прочитав доктор Їржі Гасіл і з чеської літератури доктор Їржі Котен, співробітники кафедри богемістики факультету педагогіки Університету Яна Євангелісти Пуркине в м. Усті над Лабою. Натомість для студентів і аспірантів педагогічного факультету Університету Яна Євангелісти Пуркине в м. Усті над Лабою низку тематичних лекцій прочитала доц. Ващенко О.О.

Слід зазначити, що КНЛУ – перший і єдиний український навчальний заклад, який отримав таку кількість цільових стипендій.

Як уже вище зазначалося, після завершення навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти студенти-богемісти отримують диплом, де зазначено, що вони є фахівцями з чеської мови і викладачами чеської мови. Однак метою навчання студентів-богемістів в КНЛУ є не тільки оволодіння професійно-методичною компетентністю вчителя чеської мови, але і навчити їх переборювати певні психологічні труднощі, з якими майбутні вчителі будуть стикатися під час роботи в закладах середньої освіти. Саме про те як подолати певні труднощі і як відновлювати свої сили розповідала викладач психології, шкільний психолог пані Людмила Лангерова у своїй лекції на тему “Проблема професійного вигорання викладачів”. Також пані Лангерова окреслила проблеми сучасного навчання в ČR.

Із метою виховання у студентів поваги до культури Чеської Республіки, а також залучення студентів до поглибленого пізнання особливостей традицій, культури, історії та сьогодення країни на кафедрі було організовано та проведено такі позааудиторні заходи:

- жовтень 2013 р. – відвідання виставки, присвяченої участі воїнів Чехословацької Республіки у звільненні Києва, Виставка була підготовлена під патронагом президента Чеської Республіки Його Високоповажності Мілоша Земана і Київської міської державної адміністрації;
- листопад 2013 р. – участь у святкуванні Дня української писемності та мови, де представили коротку історію українсько-чеських культурних відносин і декламували твори українських авторів, написані чеською мовою;
- листопад 2013 р. – відвідання виставки, присвяченої 25-ій річниці визволення Чехословаччини від радянських військ, На заході були присутні Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки в Україні Іван Почух, чеська журналістка та дисидентка Петрушка Шустрова, генеральний директор заповідника “Софія Київська” Олена Сердюк;
- грудень 2013 р. – КНЛУ відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки в Україні Іван Почух;
- квітень 2014 р. – було підготовлено музичне привітання до Тижня факультету германської філології, де студенти-богемісти представили Чеську Республіку. На заході були присутні почесні гості: другий секретар посольства Чеської Республіки в Україні, директор Чеського культурного центру м. Київ пані Дагмар Остржанська;

- травень 2014 р. – як волонтери студенти-богемісти взяли участь у презентації чеської мови та культури на виставці “Освіта – 2014”. Організатором заходу виступив Чеський культурний центр в м. Київ;

- травень 2015 р. – студенти взяли участь в організації виставки “Книжковий Арсенал – 2015”, показали свої здібності, перекладаючи чеський фільм “Кубло” (чеськ. *Peříšky*) (демонстрація відбулась у виставковій кінозалі приміщення), поспілкувалися з представником старовинного роду Шварценбергів, відомим чеським політиком та екс-головою МЗС Чехії Карелом Шварценбергом [5];

- вересень 2015 р. – на кафедрі української філології та славістики відбулася зустріч із чеським істориком, журналістом, першим директором Інституту досліджень тоталітарних режимів паном Павелом Жачеком, який прочитав лекцію про історію створення інституту і методи опрацювання чеських архівів;

- вересень 2016 р. – студенти-богемісти разом із своїм наставником відвідали прем'єру вистави чеського письменника, політика, колишнього президента Чеської Республіки Вацлава Гавела “Санація”, перекладену українською мовою

- листопад 2017 р. – студенти взяли участь у святкуванні 25-ї річниці українсько-чеської спілки “Вишеград”, де були присутні Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки в Україні Радек Матула та співробітники Посольства Чехії в Україні.

Опанування чеської мови відкрило великі можливості першим випускникам бакалаврам. Дехто з них працює у чесько-українських фірмах, хтось знайшов своє місце як викладач чеської мови на мовних курсах, а хтось поїхав до Чехії і продовжив навчання у чеських закладах вищої освіти. Та майже всі випускники займаються перекладацькою діяльністю, покращуючи отримані в університеті знання.

Отже, як бачимо, мапа застосування чеської мови є різноманітною та масштабною, а вивчення її в Київському національному лінгвістичному університеті є хорошим стартом для студента, котрий бажає інтегруватися у старий, але разом і з тим, новий слов'янський світ.

Використані джерела

1. Київський національний лінгвістичний університет. Режим доступу: <http://www.knlu.edu.ua/en/>.
2. Факультет германської філології Київського національного лінгвістичного університету. Режим доступу: <http://www.knlu.edu.ua/struktura/faculties/faculty-of-germanic-philology>.
3. Кафедра української філології та славістики Київського національного лінгвістичного університету. Режим доступу: <http://ukrfilelog.knlu.edu.ua/>.
4. Univerzita J. E. Purkynm v Ёstn nad Labem. Режим доступу: <https://www.ujep.cz/cs/>.
5. Левандовська С., Сучкова М. Літературний рай або V Книжковий Арсенал. Студентська рада КНЛУ. Київський національний лінгвістичний університет. Режим доступу: <http://studcouncil.knlu.edu.ua/?p=166>.